

Τηλεργασία: ένα ύπουλο «μέσο» στα χέρια του κεφαλαίου

*Του Χρήστου Βαγενά**

Υπάρχουν εκατοντάδες και χιλιάδες καταγγελίες εργαζομένων με τηλεργασία σε συνδικάτα και παρατάξεις, που αποκαλύπτουν την εντατικοποίηση της εργασίας, την αύξηση των ωρών εργασίας μαζί με την αύξηση της απλήρωτης εργασίας και την πλήρη κατάργηση των ωραρίων, του Σαββατοκύριακου και των αργιών.

Τους τελευταίους μήνες, με αφορμή την πανδημία του κορωνοϊού, η λέξη τηλεργασία ήρθε στην επικαιρότητα για τους εργαζόμενους και πιο συγκεκριμένα η τηλεργασία από το σπίτι.

Ήρθε σαν λύση για πολλές επιχειρήσεις, για να αντιμετωπίσουν τους περιορισμούς των μετακινήσεων, την αναστολή λειτουργίας κάποιων και τον συγχρωτισμό των εργαζομένων στις εγκαταστάσεις τους. Την τηλεργασία, εκεί όπου μπορούσε να εφαρμοστεί, στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν την επέλεξαν οι εργαζόμενοι αλλά την επέβαλλαν μονομερώς οι εργοδότες τόσο στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, στο όνομα της «προστασίας» των εργαζομένων. Φυσικά για εκατοντάδες χιλιάδες άλλους, που έπρεπε να βρίσκονται με φυσική παρουσία στους εργασιακούς τους χώρους, η προστασία υπήρξε μηδαμινή έως ανύπαρκτη.

Εκ πρώτης όψεως, η τηλεργασία συνδέεται με πολλά θετικά για τον εργαζόμενο: ότι μπορεί να εργάζεται από την άνεση του σπιτιού του κανονίζοντας όπως θέλει το ωράριο και τον προγραμματισμό του, ότι μπορεί να κερδίζει και να αξιοποιεί τον χρόνο που σπαταλούσε για τις μετακινήσεις προς την εργασία του, ότι θα εξοικονομεί χρήματα από αυτές τις μετακινήσεις, αλλά και θα μειώσει έξοδα για διατροφή, ενδυμασία κ.ά.

Όμως η χρήση της τεχνολογίας, για να μπορεί να αποφέρει οφέλη για το κοινωνικό σύνολο, εξαρτάται από αυτόν που θα καθορίσει τον σκοπό για τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί, καθώς και το πώς θα

χρησιμοποιηθεί.

Στο οικονομικό σύστημα του καπιταλισμού, που το κεφάλαιο ελέγχει τα μέσα παραγωγής και οι αστικές κυβερνήσεις υπηρετούν τις προτεραιότητές του, η τεχνολογία στους εργασιακούς χώρους χρησιμοποιείται για την αύξηση της παραγωγής, τη μείωση των λειτουργικών εξόδων, την εντατικοποίηση της εργασίας και την μεγιστοποίηση των κερδών των καπιταλιστών.

Τα ίδια ισχύουν και για την τηλεργασία, που επεκτάθηκε ξαφνικά και μονομερώς από τους εργοδότες σε πολλές επιχειρήσεις και εργαζόμενους: οι καπιταλιστές την εφάρμοσαν από την πρώτη στιγμή για τα δικά τους συμφέροντα και μόνο.

Υπάρχουν εκατοντάδες και χιλιάδες καταγγελίες εργαζομένων με τηλεργασία σε συνδικάτα και παρατάξεις, που αποκαλύπτουν την εντατικοποίηση της εργασίας, την αύξηση των ωρών εργασίας μαζί με την αύξηση της απλήρωτης εργασίας και την πλήρη κατάργηση των ωραρίων, του Σαββατοκύριακου και των αργιών.

Εργοδότες και διευθυντικά στελέχη, με ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα και όρια, πιέζουν οποιαδήποτε ώρα της ημέρας τους εργαζόμενους για όλο και μεγαλύτερες αποδόσεις, ώστε να ανταποκριθούν (και να διασωθούν) οι επιχειρήσεις σε αυτές τις δύσκολες ώρες.

Εργαζόμενοι που ασθενούν και «υπό κανονικές συνθήκες» πιθανά δεν θα πήγαιναν για δουλειά, από το σπίτι «μπορούν» να προσφέρουν στον εργοδότη τους μερικές ώρες εργασίας.

Ταυτόχρονα, οι καπιταλιστές κερδίζουν και από τη μη χρήση των μέσων παραγωγής και των εγκαταστάσεων των επιχειρήσεων και από την αντίστοιχη μείωση των λειτουργικών εξόδων τους.

Το ελληνικό και διεθνές κεφάλαιο θέλει να επεκταθεί η χρήση της τηλεργασίας και μετά την πανδημία, σαν μέσο αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης που θα ακολουθήσει.

Ου γαρ έρχεται μόνη: οι πάμπολλες αρνητικές συνέπειες για τους εργαζόμενους

Ο εργαζόμενος είναι για μία ακόμη φορά ο «ριγμένος» από την

επέκταση της τηλεργασίας. Είναι αναγκασμένος ο ίδιος να χρηματοδοτήσει τον δικό του υλικοτεχνικό εξοπλισμό (αφού δεν ήταν υποχρεωμένος να τον διαθέτει από πριν) για να κάνει τηλεργασία προς την επιχείρηση που εργάζεται, δηλ. Η/Υ-laptop-tablet, εκτυπωτή, ασφαλή και γρήγορη σύνδεση ίντερνετ. Επίσης δικό του γραφείο, με σωστή καρέκλα αφού θα κάθεται πολλές ώρες, ενώ πολλές φορές θα χρειάζεται επιπλέον δικό του ξεχωριστό δωμάτιο (αν υπάρχει...), για να μπορέσει να εργαστεί απομονωμένος από την οικογένεια του, πιο αποδοτικά για τον εργοδότη του.

Αυτά τα μέσα, στον χώρο εργασίας της επιχείρησης θα ήταν υποχρεωμένα να τα παρέχει η εργοδοσία. Με όρους οικονομικούς, ο εργαζόμενος χρηματοδοτεί μέρος του πάγιου κεφαλαίου της επιχείρησης...

Με την τηλεργασία παρατηρούνται φαινόμενα διατάραξης της ιδιωτικής ζωής του εργαζόμενου από την καταστρατήγηση του ωραρίου, αλλά και πρόσβασης του εργοδότη στον χώρο κατοικίας του, καθώς σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται κάμερες για την επικοινωνία ή για τηλεδιασκέψεις. Χαρακτηριστικό ήταν το παράδειγμα εταιρείας, που ήθελε να παρακολουθεί τους εργαζόμενους με κάμερα καθ' όλη τη διάρκεια της τηλεργασίας τους, ενώ και στο Δημόσιο Τομέα η υπουργός Παιδείας επιμένει να υπάρχει κάμερα στα σχολεία κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας!

Ο εργαζόμενος με τηλεργασία που δουλεύει απομονωμένος στο σπίτι του είναι πιο ευάλωτος στις πιέσεις της εργοδοσίας, λόγω της έλλειψης αλληλεπίδρασης με τους συναδέλφους στον χώρο εργασίας, της πιθανής όσμωσης με τις διαδικασίες κάποιου συνδικάτου, αλλά και της αίσθησης της δύναμης της εργατικής τάξης.

Οι χώροι εργασίας βοηθούν στην κοινωνικοποίηση των εργαζομένων, στην ανάπτυξη της συλλογικότητας, της αλληλεγγύης, της συνδικαλιστικής δράσης και της ταξικής συνείδησης.

Η τηλεργασία δημιουργεί προβλήματα στην ψυχική υγεία των εργαζομένων και έχει φανεί ξεκάθαρα αυτές τις μέρες ότι δεν είναι δυνατό να συνδυαστεί μια ομαλή οικογενειακή και

κοινωνική ζωή, ειδικά η τηλεργασία που συνδυάζεται (τις περισσότερες φορές) με εντατικοποίηση.

Επίσης η τηλεργασία είναι πιο δύσκολη σε πολλές περιπτώσεις για τον εργαζόμενο, καθώς λείπει η αλληλοβοήθεια και η συναδελφική αλληλοκάλυψη, ενώ απουσιάζει και οποιαδήποτε τεχνική υποστήριξη από την ανάλογη υπηρεσία-τμήμα.

Όλα αυτά έχουν αποτέλεσμα την αύξηση του στρες για τον εργαζόμενο και, σε συνδυασμό με την εντατικοποίηση, οδηγούν σε φαινόμενα εργασιακής εξουθένωσης (burn-out).

Η αντίδραση του εργατικού κινήματος

Εκτός από την απλήρωτες υπερωρίες και τα απλήρωτα Σαββατοκύριακα για πολλούς εργαζόμενους και παρ' όλα όσα κερδίζουν οι εργοδότες από την τηλεργασία, έχουν αρχίσει οι πιέσεις και για μειώσεις σε μισθούς σε όσους εργάζονται με τηλεργασία με διάφορες φτηνές δικαιολογίες (π.χ. δεν ξοδεύεις χρήματα για τις μετακινήσεις κ.λπ.). Αντί δηλαδή να καταβάλλει η επιχείρηση σε εργαζόμενους έξοδα μετακίνησης, θα καταβάλλουν... οι εργαζόμενοι στην επιχείρηση τα έξοδα μετακίνησης που... δεν θα κάνουν! Επί το λαϊκότερον: εκεί που μας χρωστούσαν, μας πήραν και το βόδι...

Η τηλεργασία όπως την επιβάλλει το κεφάλαιο σημαίνει: εντατικοποίηση, ελαστικές σχέσεις εργασίας, ευελιξία, παγίωση συνθηκών «έκτακτης ανάγκης», απομόνωση και παθητικοποίηση του εργαζόμενου. Έρχεται δε να «δέσει» με την ιδέα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας για σημαντικά θέματα, όπως οι απεργίες και οι κινητοποιήσεις, γιατί σίγουρα θα ήθελε το κεφάλαιο να διαμορφώσει ένα νέο, εξατομικευμένο και χωρίς φωνή εργατικό δυναμικό.

Το εργατικό κίνημα πρέπει να αντιδράσει στη μονομερή επιβολή από τον εργοδότη της τηλεργασίας. Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί κινητοποιήσεις σε δύο τουλάχιστον εργασιακούς χώρους από εργαζόμενους που δουλεύουν με τηλεργασία.

Ταυτόχρονα σε όποιες περιπτώσεις εφαρμοστεί η τηλεργασία θα

πρέπει να τηρείται η εργατική νομοθεσία και η προστασία της ιδιωτικής ζωής των εργαζομένων. Επίσης θα πρέπει να αποζημιώνεται για την χρήση του υλικοτεχνικού και του οικιακού του εξοπλισμού.

Μπαίνουμε σε μια νέα περίοδο με μεγάλη υγειονομική αλλά και οικονομική κρίση και το κεφάλαιο θα οξύνει τις επιθέσεις του απέναντι στα εργατικά δικαιώματα και τις κατακτήσεις που έμειναν ανέπαφες μετά από μια δεκαετία μνημονίων.

Η εργατική τάξη καλείται να αναμετρηθεί με νέες προκλήσεις.

**Ο Χρήστος Βαγενάς είναι μέλος της διοίκησης της ΠΟΠΟΚΠ*